

І. В. Несторишен, І. Є. Журба, С. А. Матюх
Хмельницький національний університет

ІНІЦІАТИВИ ВСЕСВІТНЬОЇ ТУРИСТИЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ЩОДО СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ТУРИЗМІ

В сучасних умовах значної актуальності набувають питання щодо визначення підходів, інструментів та джерел післявоєнного відновлення України. План економічного відродження має стати наймасштабнішим проектом модернізації вітчизняної економіки та відбудови зруйнованих інфраструктурних об'єктів, що передбачає залучення фінансових ресурсів, обґрунтування параметрів інвестиційних проектів на засадах сучасних тенденцій розвитку світової економіки. Досвід багатьох країн свідчить, що сфера туризму, за умови реалізації певних трансформацій як на центральному, так і регіональному рівнях, є однією з тих галузей сфери обслуговування, яка забезпечує швидке відновлення та зростання. Запорукою успішності такого варіанту розвитку подій є впровадження інноваційних технологій в туризмі з метою забезпечення високої якості обслуговування мандрівників, відповідного рівня безпеки та комфорту. Впровадження сучасних інноваційних та доступних технологій з наступним раціональним використанням їх у практичній діяльності є пріоритетним завданням сфери туризму, а сама сфера туризму є чудовим простором для застосування та адаптації інноваційних технологій з метою подолання існуючих викликів та загроз. Сьогодні під інноваційною моделлю у туризмі розуміють сукупність взаємозалежних і взаємодоповнюючих елементів, головними з яких є: система продукування наукових знань та інновацій, система комерціалізації наукових знань та інновацій, система управління та регулювання інноваційним розвитком. Успіх впровадження інноваційної моделі розвитку туристичної сфери в повному обсязі залежить від гармонічного і комплексного взаємозв'язку всіх вище перерахованих складових. Провідне місце в системі розроблення та запровадження інноваційних технологій в сфері туризму займає Всесвітня туристична організація. Ступінь інноваційного розвитку туристичної галузі визначають такі фактори, як ринкова кон'юнктура, рівень освіти та кваліфікації кадрів, розвиток інфраструктури та рівень взаємодії центральних та місцевих органів влади, а також бізнес-спільноти туристичної та суміжних галузей. Саме на цих питаннях зосереджені рекомендації UNWTO щодо подолання сучасних викликів і загроз в сфері туризму.

Ключові слова: туризм, інновації, технології, Всесвітня туристична організація, стартапи.

Постановка проблеми та її актуальність. В сучасних умовах значної актуальності набувають питання щодо визначення підходів, інструментів та джерел післявоєнного відновлення України. План економічного відродження має стати наймасштабнішим проектом модернізації вітчизняної економіки та відбудови зруйнованих інфраструктурних об'єктів, що передбачає залучення фінансових ресурсів, обґрунтування параметрів інвестиційних проектів на засадах сучасних тенденцій розвитку світової економіки. Враховуючи високий рівень глобалізації та сучасні темпи розвитку міжнародної економіки, завданням України є створення сприятливих умов для розвитку відповідних галузей народного господарства, які б могли конкурувати на міжнародному ринку та приймати активну участь у міжнародному розподілі праці. За таких умов, крім агропромислового комплексу, військово-промислового комплексу, переробної галузі та IT-сектору, Україна має значний потенціал в сфері туризму. Досвід багатьох країн свідчить, що сфера туризму, за умови реалізації певних трансформацій як на центральному, так і регіональному рівнях, є однією з тих галузей сфери обслуговування, яка забезпечує швидке відновлення та зростання. Запорукою успішності такого варіанту розвитку подій є впровадження інноваційних технологій в туризмі з метою забезпечення високої якості обслуговування мандрівників, відповідного рівня безпеки та комфорту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі питання використання інноваційних підходів у різних сферах народного господарства досліджували значна кількість як науковців, так і фахівців-практиків. Внаслідок подальшого розвитку застосування інструментів інноваційного та проектного менеджменту, а також значного зростання вітчизняної туристичної галузі у довоєнний період, відбулась активізація наукових досліджень щодо можливостей ширшого використання інноваційних технологій в сфері туризму. Зокрема, в цьому контексті можна виділити праці Власової Н. [1], Гризовської Л. [2], Давидової О. [3], Романенко О. [4], Редько В. [5] та інших науковців, в яких досліджуються питання особливостей застосування інноваційних технологій в сфері туризму.

Мета статті. Метою дослідження є систематизація ініціатив Всесвітньої туристичної організації щодо стимулювання інноваційних технологій в туризмі в контексті подолання викликів і загроз, зумовлених наслідками пандемії COVID-2019.

Виклад основного матеріалу дослідження. Впровадження сучасних інноваційних та доступних технологій з наступним раціональним використанням їх у практичній діяльності є пріоритетним завданням сфери туризму, а сама сфера туризму є чудовим простором для застосування та адаптації інноваційних технологій з метою подолання існуючих викликів та

загроз. Сьогодні під інноваційною моделлю у туризмі розуміють сукупність взаємозалежних і взаємодоповнюючих елементів, головними з яких є: система продукування наукових знань та інновацій, система комерціалізації наукових знань та інновацій, система управління та регулювання інноваційним розвитком. Успіх впровадження інноваційної моделі розвитку туристичної сфери в повному обсязі залежить від гармонічного і комплексного взаємозв'язку всіх вище перерахованих складових. Провідне місце в системі розроблення та запровадження інноваційних технологій в сфері туризму займає Всесвітня туристична організація (далі – UNWTO).

Відчуваючи необхідність відновлення туристичної галузі після наслідків пандемії COVID-2019, енергетичної кризи та інших викликів і загроз, UNWTO дотримується положень, що інновації є ключем до досягнення Цілей сталого розвитку ООН до 2030 року [6]. Для стимулювання цифровізації туризму, створення екосистеми інновацій та підприємництва, яка сприяє зростанню потенціалу туристичної галузі з точки зору її економічного зростання, створення робочих місць і сталого розвитку, а також подолання нових викликів і тенденцій, у 2018 році UNWTO активізувала зусилля щодо активізації інновацій, освіти, цифрової трансформації та інвестицій. За три роки з моменту запуску програми «Конкурси та виклики інновацій UNWTO» було залучено до програм представників туристичної бізнес-спільноти з усіх регіонів світу. Таке широке охоплення відображено за результатами останніх семи конкурсів і шести конкретних викликів, на які надійшло понад 7750 заявок з понад 150 країн. Ці проекти мають доведений потенціал для розширення та впровадження нових технологій, таких як блокчейн, штучний інтелект, і доповнена/віртуальна реальність. Зазначені програми та конкурси є багатотематичними та можуть бути пристосовані до переважаючих потреб і попиту туристичного сектору в будь-який момент часу.

Проте, 2020 рік поставив перед галуззю туризму безпрецедентні виклики, що в свою чергу зумовило зростання зацікавленості представників бізнес-спільноти щодо запровадження інноваціям, в першу чергу, для забезпечення відповідного рівня безпеки мандрівників. В свою чергу, підприємці надали новаторські ідеї та рішення для перезавантаження сектору, спеціально спрямовані на пом'якшення впливу COVID-19. Найкращі стартапи, що увійшли до короткого списку, надсилали з усіх регіонів світу, особливо з Європи та Америки. Серед представлених рішень були використання штучного інтелекту, хмарних технологій, які надавали перевагу в основному для реалізації проектів, пов'язаних з онлайн-туристичними агентствами та готельно-ресторанним комплексом. Незважаючи на виклики 2020 року, стартапам вдалося мобілізувати у вигляді фінансування близько 37 млн доларів США лише у 2020 році та близько 74 млн доларів США з моменту створення Департаменту.

Сьогодні Всесвітня туристична організація зосереджується на стратегії інновацій, освіти, цифрової трансформації та інвестицій. Використання інновацій та цифрових досягнень надає туризму можливості для підвищення інклюзивності, розширення можливостей місцевої громади та ефективного управління ресурсами. Загалом, за допомогою цієї стратегії UNWTO прагне сприяти цифровізації туризму та створенню екосистеми інновацій та підприємництва, яка максимізує потенціал сектору з точки зору економічного зростання, створення робочих місць і сталого розвитку.

Для досягнення вищезазначених цілей UNWTO зосередило зусилля на трьох основних напрямках: інновації; освіта та цифрова трансформація; інвестиції. Створена Інноваційна мережа UNWTO, діяльність якої координує Департамент інновацій, цифрової трансформації та інвестицій, розробляє заходи щодо сприяння синергії між ключовими зацікавленими сторонами та обміну знаннями між учасниками, які здійснюють зміни, з метою сприяння просуванню сталого розвитку ООН.

I. Інновації. В цьому контексті особливої уваги заслуговують програми щодо активізації конкурсів туристичних стартапів UNWTO. Їх метою є пошук інноваційних проектів, які змінюють спосіб подорожей і досягнення цілей сталого розвитку у всьому світі. UNWTO надають виняткову платформу для чудових ідей для подальшого розширення шляхом об'єднання всієї глобальної туристичної екосистеми: держав-членів, стартапів, установ, освітніх центрів, корпорацій та інвесторів. Ця підтримка перетворюється на наставництво, знайомство з сектором та інвестиції з цієї мережі. Існує два типи конкурсів: загальні, рішення яких широко поширені в туристичному ланцюжку вартості, і тематичні, зосереджені на конкретному туристичному продукті (табл. 1).

Зазначимо, пандемія COVID-19 змінила умови та правила подорожування в сторону зростання технічних бар'єрів та перешкод під час перетину державних кордонів. Як наслідок, в сучасних умовах туристи шукають безпечні та зручні варіанти подорожей, що зумовило значне зростання внутрішнього туризму. Зокрема, внутрішній, сільський та екологічний туризм стали найпопулярнішими видами подорожей за таких умов. Оскільки останніми роками помічається динамічний розвиток сільського туризму, вкрай важливо, щоб туризм приносив користь як туристам, так і місцевим громадам. Зростаючий попит на досвід сільського туризму в поєднанні з підвищеним значенням залучення місцевої громади створили можливість для економічного, соціального та екологічного відродження сільських територій.

Слід зауважити, що існуюча Мережа інноваційних центрів UNWTO об'єднує провідні інноваційні центри в усьому світі з метою поширення інноваційних та підприємницьких екосистем держав-членів UNWTO шляхом об'єднання провідних зацікавлених сторін у сфері

Таблиця 1 – Ініціативи UNWTO щодо стимулювання інноваційних технологій в туризмі

Назва заходу	Зміст
UNWTO AWAKE TOURISM CHALLENGE	Прагнення знайти найбільш інноваційні стартапи, які працюють над досягненням Цілей сталого розвитку ООН. До участі залучались стартапи з усіх сфер життєдіяльності та економічних секторів.
3RD Global gastronomy tourism startup competition	UNWTO у співпраці з Баскським кулінарним центром стали організаторами 3-го Глобального конкурсу стартапів гастрономічного туризму. Організатори шукали стартапи, які використовують нові технології, сприяють сталому розвитку та позитивно впливають на місцеві громади. Окрім наставництва, інвестицій та освітніх можливостей, цей конкурс надавав міжнародну платформу для демонстрації інноваційного стартапу гастрономічного туризму. Переможець отримав можливість бути присутнім на 7-му Форумі гастрономічного туризму UNWTO, використовувати можливості LABe-Digital Gastronomy Lab тощо.
Глобальний конкурс стартапів у галузі сільського туризму UNWTO	Глобальний конкурс стартапів у сфері сільського туризму UNWTO закликає підприємців зробити свій внесок як у відновлення після пандемії, так і в розвиток сільської місцевості. Переможці отримують наставництво та підтримку від UNWTO та партнерів, а також інвестиції, стипендії та можливості для спілкування. Нарешті, стартапи-переможці отримують можливість виступити на 24-й Генеральній асамблеї UNWTO в Мадриді, Іспанія.
2-й Конкурс стартапів у гастрономічному туризмі UNWTO (за підтримки BASQUE CULINARY CENTER)	Гастрономічний туризм продовжує залишатися головним вибором як для національних, так і для міжнародних мандрівників. Це вже не тренд, а надійний туристичний продукт. З цієї причини UNWTO та BCC знову запустили 2-й конкурс стартапів у гастрономічному туризмі UNWTO.
2-й Конкурс туристичних стартапів UNWTO (за підтримки WAKALUA)	Другий конкурс туристичних стартапів UNWTO зібрав понад 1700 заявок із 150 країн, охопивши на 12 країн більше, ніж у попередньому виданні. Формат базувався на 6 категоріях, таких як: розумна мобільність, розвиток сільської місцевості, революційна гостинність, розумні напрямки, глибокі технології, що застосовуються до геолокалізації, та інноваційні туристичні рішення. Кожного з них підтримував корпоративний партнер, який брав активну участь у процесі відбору. До цього часу підприємці еволюціонували до більш масштабованих бізнес-моделей, більше уваги приділяли Цілям сталого розвитку та революційним рішенням, заснованим на найсучасніших технологіях, наголошуючи на використанні Cloud Front Backend Systems, штучного інтелекту та Інтернету.
1-й Конкурс стартапів у спортивному туризмі UNWTO (за підтримки BARCA INNOVATION HUB)	Цей конкурс був розроблений для відстеження найбільш інноваційних стартапів у гастрономічному туризмі, який поєднує найкраще від подорожей із нематеріальною спадщиною. Він зібрав понад 300 заявок із 80 країн, а фіналісти представляли Італію, Іспанію, Ізраїль, Чехію та Японію. Ці фіналісти представили свої пропозиції в Сан-Себастьяні, Іспанія, 3 травня 2019 року в рамках 5-го Всесвітнього форуму UNWTO з гастрономічного туризму. На цей конкурс надійшло понад 100 ініціатив із понад 50 країн. Учасники запропонували різноманітні рішення, починаючи від нових технологій, платформ для розвитку туризму на основі громади, програмних ініціатив і інноваційних спортивних технологічних проектів. Фіналісти взяли участь у Tourism Tech Adventures: SportsTech Macau 13 жовтня 2019 року.
1-й Конкурс туристичних стартапів ЮНВТО (за підтримки WAKALUA)	Це перше видання було запущено в рамках Всесвітнього дня туризму 2018 року та збило понад 3000 заявок із 133 країн. Його фінал відбувся на Міжнародному туристичному ярмарку 2019 (Fitur), а його переможцем став ізраїльський Refundit, який отримав фінансування у розмірі 25 мільйонів євро від Amadeus Ventures.

Джерело: [6]

туризму, включаючи уряди, місцеві органи самоврядування, а також наукові кола, корпорації та стартапи. Ця мережа сприяє співпраці, натхненню та нарощуванню спроможності щодо масштабування та виходу на глобальний рівень. Основні цілі мережі:

- забезпечити платформу для обміну знаннями, бізнес-моделями, успішними бізнес-кейсами та загальною підтримкою між суб'єктами туристичного бізнесу з метою сприяння розвитку їхньої власної стратегії та туристичної галузі в цілому;
- поєднати групи інтересів та учасників екосистеми туристичних інновацій та підприємництва, щоб стати частиною мережі для створення інноваційних стратегій;
- сприяти обміну знаннями між усіма учасниками;
- розширити державно-приватне партнерство шляхом сприяння залученню всіх учасників;

– поєднання зусиль місцевої та центральної влади, підприємницької бізнес-спільноти з міжнародними лідерами туризму з метою підтримання місцевих та регіональних стартапів для розширення та інтернаціоналізації;

- забезпечити платформу для створення бізнес-можливостей і синергії між учасниками;
- стимулювати креативні туристичні рішення за допомогою штучного інтелекту та цифрової трансформації.

В цьому контексті слід відмітити позитивний досвід функціонування UNWTO Tourism Tech Adventures, а саме першого інноваційного форуму, присвячений туризму, який об'єднує всіх учасників екосистеми для стимулювання інновацій, підприємництва та особливо інвестицій у туризм. Tourism Tech Adventures включає проведення таких заходів, як тренінги для стартапів,

індивідуальні зустрічі між стартапами, корпораціями та інвесторами, хакатони та конкурси стартапів. Крім того, для міністрів туризму різних країн будуть проведуться семінари на відповідні теми. Ці події можна адаптувати до глобального, регіонального, місцевого та навіть вертикального рівнів, як-от спортивний туризм.

II. Освіта та цифрова трансформація. В межах цього напрямку фахівцями UNWTO робиться акцент на покращенні сталості, доступності, управління та якості в сфері туристичних послуг шляхом використання нових технологій та інновацій (Онлайн-академія туризму UNWTO (UNWTO Tourism Online Academy)).

III. Інвестиції. В межах цього напрямку було розроблено низку інвестиційних рекомендацій UNWTO, а саме, багатовимірна природа туристичного сектору в поєднанні з аналізом джерел інвестиційного капіталу представляє багатofакторну модель для розуміння та вимірювання інвестицій у туризм. У той же час, зміна поведінки та очікувань споживачів, зміна технологій і нагальна потреба в більшій стійкості зумовлюють нові можливості для інвесторів, зацікавлених у туристичному секторі. Тенденції глобальних прямих іноземних інвестицій у розвиток туризму : третій рік поспіль UNWTO співпрацює з FDI Intelligence від Financial Times для розробки спільної публікації про прями іно-

земні інвестиції у туризм, у якій аналізуються дані щодо тенденцій інвестицій у нове підприємство.

Висновки. Підвищення рівня доступності послуг в туризмі є основним пріоритетом у роботі вітчизняної туристичної сфери у післявоєнний період. В умовах активного розвитку сучасних інноваційних технологій, туризм, що має багатофункціональну сегментність своєї діяльності, є одним з найбільш універсальних видів діяльності, де інновації мають значні перспективи їх імплементації. В цьому контексті, застосування інновацій у туристичній сфері спрямовані на формування нової туристичного продукту, надання унікальних туристичних послуг, застосування нових маркетингових підходів, використовуючи новітню техніку та IT-технології, що підвищить привабливість туристичного продукту на національному та міжнародному ринках, призведе до появи нових видів туризму. Ступінь інноваційного розвитку туристичної галузі визначають такі фактори, як ринкова кон'юнктура, рівень освіти та кваліфікації кадрів, розвиток інфраструктури та рівень взаємодії центральних та місцевих органів влади, а також бізнес-спільноти туристичної та суміжних галузей. Саме на цих питаннях зосереджені рекомендації UNWTO щодо подолання сучасних викликів і загроз в сфері туризму.

Список використаних джерел

1. Інноваційний менеджмент : навч. посібник / Л.І. Михайлова, О.І. Гуроров, С.Г. Турчіна, І.О. Шарко. Вид. 2-ге, доп. Київ : Центр учбової літератури, 2015. 234 с.
2. Гризовська Л.О. Особливості та сучасні тенденції управління туристичним бізнесом в Україні. *Економіка та управління підприємствами*. 2018. Випуск 28-1. С. 115–118. URL: bises.in.ua/journals/2018/26_1_2018/24.pdf.
3. Давидова О. Особливості застосування інновацій у розвитку туристичної галузі України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2015. № 7 (172). С. 65–69.
4. Романенко О., Яворська, О. Особливості інновацій в туризмі та індустрії гостинності. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 8. С. 5–9.
5. Редько В. Особливості методології проектного менеджменту в туристичному бізнесі. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Менеджмент інновацій*. 2016. Т. 24. Вип. 6. С. 114–122.
6. Innovation, education and investments. World Tourism Organization. URL: <https://www.unwto.org/innovation-investment-and-digital-transformation>.

References:

1. Mykhailova L.I., Hutorov O.I., Turchina S.H., Sharko I.O. (2015) *Innovatsiyni menedzhment* [Innovation management]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury, 234 p.
2. Hryzovska L. (2018) Osoblyvosti ta suchasni tendentsii upravlinnia turystychnym biznesom v Ukraini [Features and modern trends in tourism business management in Ukraine]. *Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy*, vol. 28-1. pp. 115–118. Available at: bises.in.ua/journals/2018/26_1_2018/24.pdf.
3. Davydova O. (2015) Osoblyvosti zastosuvannja innovacij u rozvytku turystychnoji ghaluzi Ukrainy [Features of the application of innovations in the development of the tourism industry of Ukraine]. *Visnyk Kyjivskogho nacionaljnogho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Ekonomika*, no. 7 (172), pp. 65–69.
4. Romanenko O. Javorsjka O. (2018) Osoblyvosti innovacij v turyzmi ta industrijii ghostynnosti. [Features of innovations in tourism and the hospitality industry]. *Investyciji: praktyka ta dosvid*, vol. 8, pp. 5–9.
5. Redjko V. (2016) Osoblyvosti metodologhiji proektnogho menedzhmentu v turystychnomu biznes. [Features of the project management methodology in the tourism business]. *Visnyk Dnipropetrovskogho universytetu. Serija : Menedzhment innovacij*, vol. 24, vyp. 6, pp. 114–122.
6. Innovation, education and investments. World Tourism Organization. Available at: <https://www.unwto.org/innovation-investment-and-digital-transformation>.

Ihor Zhurba, Ihor Nestorishen, Serhiy Matyukh
Khmelnitsky National University

INITIATIVES OF THE WORLD TOURISM ORGANIZATION TO STIMULATE INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN TOURISM

In today's conditions, questions regarding the definition of approaches, tools and sources of post-war reconstruction of Ukraine are gaining considerable relevance. The economic revitalization plan should become the largest project of modernization of the domestic economy and reconstruction of destroyed infrastructural facilities, which involves attracting financial resources, substantiating the parameters of investment projects on the basis of modern trends in the development of the world economy. The experience of many countries shows that the field of tourism, subject to the implementation of certain transformations at both the central and regional levels, is one of those branches of the service sector that ensures rapid recovery and growth. The key to the success of this variant of the development of events is the introduction of innovative technologies in tourism in order to ensure high quality of service to travelers, an appropriate level of safety and comfort. The introduction of modern innovative and affordable technologies followed by their rational use in practical activities is a priority task of the tourism sector; and the tourism sector itself is an excellent space for the application and adaptation of innovative technologies in order to overcome existing challenges and threats. Today, the innovative model in tourism is understood as a set of interdependent and complementary elements, the main of which are: the system of production of scientific knowledge and innovations, the system of commercialization of scientific knowledge and innovations, the system of management and regulation of innovative development. The success of the implementation of an innovative model of the development of the tourism sector depends entirely on the harmonious and complex interrelationship of all the above-mentioned components. The leading place in the system of development and introduction of innovative technologies in the field of tourism is occupied by the World Tourism Organization. The degree of innovative development of the tourism industry is determined by such factors as market conditions, the level of education and qualifications of personnel, the development of infrastructure and the level of interaction between central and local authorities, as well as the business community of tourism and related industries. It is on these issues that UNWTO's recommendations on overcoming modern challenges and threats in the field of tourism are focused.

Key words: *tourism, innovations, technologies, World Tourism Organization, startups.*

Статтю подано до редакції 28.09.2022